

Corsendonk®
bier

Pater

Zacht en donker.

Agnus

Pittig en blond.

CORSENDONCA

Trimestrieel tijdschrift
13de jaargang
Nr. 1, maart 1996
ISSN 0779-5785

V. u.: Roger Van Mierlo
Draaiboom 4
2360 Oud-Turnhout

Kantoor van afgifte: Oud-Turnhout

VOOR AL UW FEESTEN

ALTA RIPA

Engelstraat 6 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/45.01.01

VERZEKERINGSKANTOOR

JAN AERTS

ALLE VERZEKERINGEN

St. Antoniusstraat 20 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/42.30.92

© *CORSENDONCA* : Alle artikels overgenomen uit ons driemaandelijks tijdschrift moeten de vermelding "*Uit Corsendonca*" dragen, met de jaargang, nummer, pagina en de naam van de auteur.

Illustratie omslag: Priorij Corsendonck Foto: Roger Van Mierlo

CORSENDONCA

Voorwoord

Het bijzonder succesvolle feestjaar 1995 heeft niet kunnen verhinderen dat 1996 ook een zeer mooi heemkundig jaar wordt. De "Corsendonca"-ploeg heeft voor dit jaar weer een boeiend programma samengesteld.

Naast de vaste, jaarlijkse ingrediënten van de voorjaarswandeling, het trimestrieel tijdschrift en het vriendenbezoek aan Arendonk, starten we dit jaar eveneens met heem- en geschiedkundig veldwerk, maar dan wel in de letterlijke zin van het woord. Want achter de schermen wordt er naarstig gewerkt aan een onderzoek omtrent de bezittingen van de Tempeliers in onze gemeente en in de rest van de Kempen. Met een aantal bevriende Belgische en Noord-Brabantse verenigingen werden er reeds de nodige contacten gelegd om samen aan dit project te werken. Aangezien deze gesprekken nog niet volledig rond zijn, kunnen we hier nu niet dieper op ingaan. Kwestie van fair-play tegenover onze collega's. Maar we willen onze leden niet weerhouden dat we nog deze winter met een archeologische proefopgraving op zoek gaan naar het middeleeuws verleden van ons dorp. Wanneer dit onderzoek de nodige resultaten oplevert, dan plannen we in augustus een uitgebreide opgraving. Uiteraard vindt u hierover meer in het volgende nummer van ons tijdschrift. Ook dit jaar blijft het dus méér dan de moeite waard om lid van "Corsendonca" te zijn!

Degenen die bij vergetelheid hun lidgeld voor 1996 nog niet betaalden, vinden een overschrijvingsformulier in dit boekje. Mogen wij deze leden verzoeken om zo snel mogelijk 250 BEF over te schrijven op rekening nummer 001-1085134-71 van onze kring met de vermelding "Lidgeld 1996". Zodoende blijft u goed op de hoogte van het "Corsendonca"-nieuws.

Wim van Hout

Ons fotoarchief.

De heemkundekring Corsendonca, is reeds geruime tijd bezig met het aanleggen van een fotoarchief. Om dat archief aan te vullen zijn we steeds op zoek naar fotomateriaal.

Misschien beschikt u wel over waardevolle foto's verborgen in albums of dozen.

Elke foto is uniek, familiefoto's, landschappen, straatzichten, verenigingsleven, uitstappen en zo meer. Alle fotomateriaal met betrekking tot onze gemeente is welkom.

Wat gebeurt daar nu mee.

Onze kring zal van uw foto en dubrikaat laten maken. Hiervan wordt een fiche opgesteld met bronvermelding en beschrijving. Zo kunnen wij in onze werken steeds de eigenaars vermelden. Nog even dit. Iedere schenker ontvangt na enkele weken zijn foto, in ongeschonden staat terug.

Geef ons een seintje, of brengt ze ons via ons contact adres:

SELS JAN
DRAAIBOOM 98
OUD-TURNHOUT

v.z.w Heemkundekring "Corsendonca".

nodigt u uit op de

ALGEMENE LEDENVERGADERING

Deze vergadering gaat door in **De Heischuur** te Oosthoven op **dinsdag 19 maart 1996 om 20 uur.**

Agenda:

- activiteitenverslag 1995
- financieel verslag 1995
- verslag door de commissarissen voor 1995
- kwijting te verlenen aan de beheerders en commissarissen over het jaar 1995
- verkiezing Raad van Beheer 1996-1997
- aanduiding van twee commissarissen voor het jaar 1996
- begroting 1996
- planning 1996
- varia

de secretaris,
Leo Van Hooghten

de voorzitter,
Wim van Hout

De gemeenteraad 100 jaar geleden

De zitting van de gemeenteraad van **18 januari 1896** werd volledig ingenomen door de beslissingen i.v.m. de benoeming van het onderwijzend personeel van de gemeentelijke lagere scholen en de vaststelling van de jaarwedde van dit personeel. Op 23 oktober 1895 besliste de gemeenteraad om de aangenomen scholen van het centrum en van Schoonbroek af te schaffen en te vervangen door gemeentelijke lagere scholen (zie Corsendonca 1995, nr.4).

Nu worden de volgende leraren benoemd en hun wedde vastgelegd:

- de heer Waterschoot tot hoofdonderwijzer in het centrum, met een jaarwedde van 1600 fr.;
- de heer Joseph De Bruyne tot hulponderwijzer, met een jaarwedde van 1200 fr.;
- de heer J. Vander Veken tot onderwijzer van de gemeenteschool in Schoonbroek, met een jaarwedde van 1500 fr.;
- de juffrouwen Dorothea Van Dael en Nathalie Claesen tot respectievelijk hoofdonderwijzeres en hulponderwijzeres in de gemeenteschool voor meisjes in het centrum, met een wedde van respectievelijk 1500 fr. en 1100 fr.

Voor deze juffrouwen voorziet de gemeenteraad de volgende clausule: "ingeval van huwelijk wordt de benoeming in kwestie van stonde ingetrokken".

- de heer Van Leemput blijft onderwijzer in de aangenomen gemengde school van Oosthoven, met een wedde van 1500 fr.

Op de zitting van **4 februari 1896** moet de gemeenteraad van Oud-Turnhout bakzeil halen. De gouverneur weigert immers

de benoemingsbesluiten van de vorige raadszitting te aanvaarden omwille van de onwettige bepaling over de opheffing van benoeming van de twee genoemde dames ingeval van huwelijk. Dit is in strijd met de gemeentewet! De gemeenteraad wijzigt dan de formulering: "in de hoop dat de onderwijzeressen in geval van huwelijk wel zullen afzien van hun ambt". Unaniem bevestigt de gemeenteraad vervolgens de benoemingen, zonder de clausule voor de twee dames.

Als tweede punt bij deze zitting besluit de gemeenteraad om 8000 fr. te betalen aan de aannemer die met de bouw van de nieuwe pastorie belast is, gezien de vordering der werken.

Vermits de pastoor op 1 juli 1896 zijn intrek in de nieuwe pastorie wil nemen, beslist de raad om tegen die tijd ook reeds de aanplanting van de tuin en de heesters langs de Kerkstraat te voltooien. Hiervoor vraagt men het nodige geld aan de provincie, met de belofte dit in de begroting van 1897 te zullen regelen (800 fr.).

Hugo Miguet

ONTMOETINGS-DAG VOOR FAMILIEGESCHIEDENIS

Na het grote succes van vorig jaar organiseren onze vrienden van Heemkundige Kring "De Vlierbes" uit Beerse-Vlimmeren, in samenwerking met de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, afdeling Turnhout-Malle, opnieuw een Ontmoetingsdag voor familiegeschiedenis. Deze ontmoetingsdag heeft plaats in het museum Tempelhof, Bisschopsaan 1 te Beerse op zondag 31 maart van 10 tot 18 uur. Men kan er de klappers op of de fotokopieën van Beerse en de gemeenten uit de ruime omgeving raadplegen. De Vlierbes beschikt ook over 200 microfilms van

Beerse en Vosselaar met de Schepenakten en Staten van Goed. De Schepenakten van 1639 tot 1758 zijn geklapperd en op index gezet. Naast dit alles beschikken zij ook over een ruime collectie doodsprentjes en -brieven. Dit alles kan men tijdens deze dag raadplegen. Het loont eveneens de moeite om eens een bezoek te brengen aan de V.V.F.-infostand, waar men via de computer kan te weten komen of er personen zijn die reeds gezocht hebben naar het ontstaan van uw familienaam. Tijdens de middag is er eetgelegenheden voorzien. Ook voor onze leden van harte aanbevolen!

Rudy Cornelis

ABB-Prijs voor de geschiedenis van het Vlaamse platteland.

In het begin van 1995 werd door de Centrale van de Landelijke Gilden, in samenwerking met ABB-verzekeringen de derde tweejaarlijkse prijs voor de geschiedenis van het Vlaamse platteland uitgeschreven. Deze prijs werd uitgeschreven om de aandacht van de publieke opinie voor het Vlaamse landelijke dorp en zijn verleden aan te scherpen. Het is immers bij iedereen bekend dat het Vlaamse platteland kampt met diverse problemen: verstedelijking, versnippering, verlating, vergrijzing enz. Anderzijds draagt het Vlaamse platteland heelwat bij tot het Vlaamse gemeenschapsleven: het verenigingsleven, de landbouw, de natuur, de recreatie enz. De ingezonden werken werden verdeeld in twee categorieën: Eén voor niet-academische werken en één voor academische werken. Veruit het grootste deel van de ingezonden werken behoorde tot de categorie van de niet academici. Als heemkundekring namen wij hieraan deel met ons boek "Honderd jaar landelijk leven. De verschillende

ingezonden publikaties behandelden zeer gevarieerde onderwerpen. Naast diverse vormen van plaatselijke of regionale geschiedenis werd er o.a. aandacht besteed aan de geschiedenis van een parochie of een kerk, aan het bodemgebruik, aan honderd jaar landelijke gilde, aan het dialect van een gemeente, aan historische pachthoven en molens, aan tuinbouwvoorwerpen en aan de Voerstreek en haar bewoners. Vele van de ingezonden werken is ontstaan naar aanleiding van één of ander historisch jubileum. De meeste publikaties werden geschreven door gemeentebesturen, heemkundekringen, landelijke gilden of een Davidsfondsafdeling. Vermeldenswaard zijn ondermeer twintig jaar opbouwwerk in Pajottenland, honderd jaar landelijke gilde in Olmen en Winksele, zevenhonderd jaar Nieuwkerken-Waas (1294-1994), 750 jaar Sint-Ghislenusparochie te Zepperen. Voor het jaar 1995 ging de prijs uiteindelijk naar:

In de categorie niet-academische werken:

"Geschiedenis van Evergem" door A. De Vos e.a.

In de categorie academische werken:

"Geschiedenis van Bellem" door F. Bastiaen e.a.

Dat we als "kleinere" heemkundekring tussen de "grotere" onze sporen reeds verdiend hebben en we hierop best trots mogen zijn, blijkt uit het feit dat we ondanks dat we de toegekende prijs van honderdduizend Belgische frank per categorie niet gewonnen hebben, toch bij de twintig genomineerden waren.

Rudy Cornelis

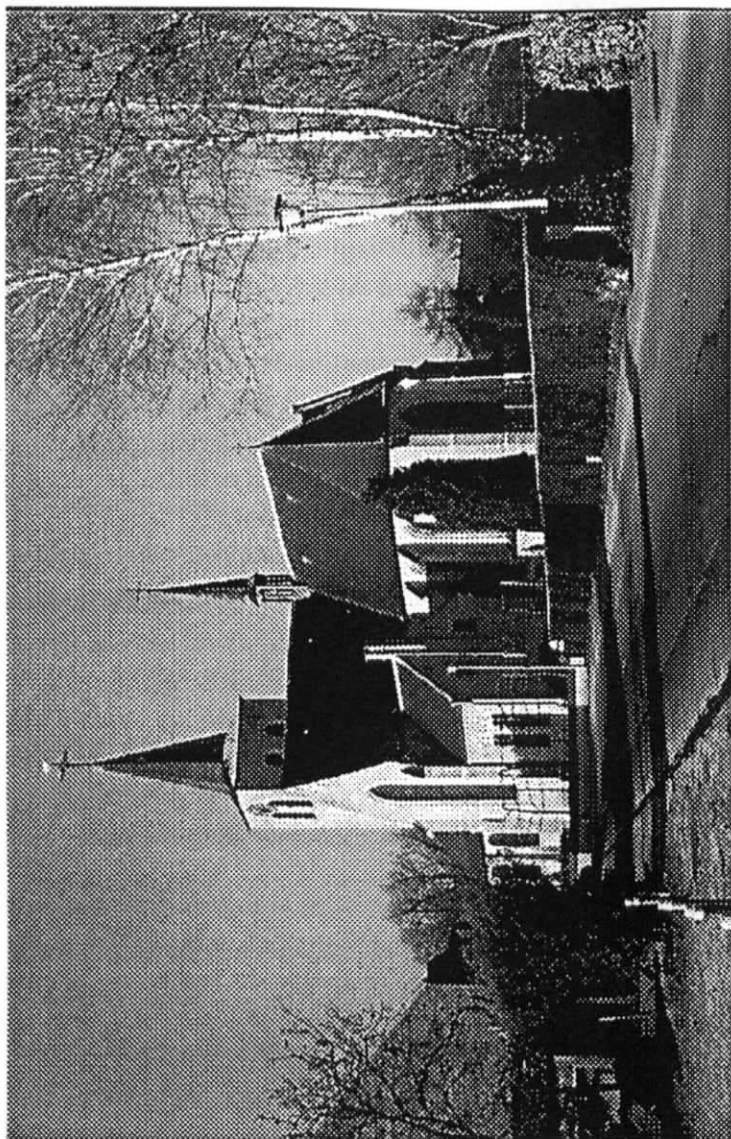

Foto R. Van Mierlo

"De Sint-Bavokerk"

Archief Corsendonca

De glasramen van onze Sint-Bavokerk.

door Roger Van Mierlo

Wanneer we onze aloude Sint-Bavokerk betreden, is één van de blikvangers de prachtige, in lood ingelegde brandglasramen van de Sint-Bavokerk.

Deze glasramen zijn van het atelier van Charles Levêque van Beauvais in Frankrijk. Ze dateren van de jaren 1874 tot 1886 en zijn geschonken door de familie Glénisson. Deze familie was in die tijd ook eigenaar en bewoner van de priorij Corsendonk.

Wat en wie staat er nu zoal afgebeeld op deze glasramen

Op het hoogkoor.

In de ramen links, boven en rechts van het hoofdaltaar zijn beeltenissen van de familie Glénisson afgebeeld.

De vier andere ramen op het hoogkoor stellen vooral passages voor uit het leven van Christus, en op elk van de ramen zijn steeds twee taferelen uitgebeeld.

Het eerste raam beginnende langs de Epistelkant stelt voor:

1. De aanbedding van het goddelijk Kind door de herders.
2. De vlucht naar Egypte.

Het tweede raam:

1. Het huiselijk leven van de H. Familie.
2. Jezus temidden van de leraars in de tempel van Jeruzalem.

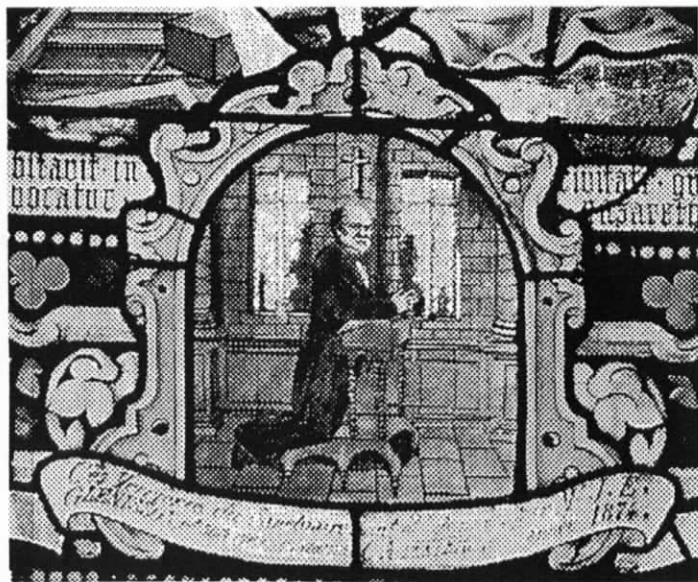
Het derde raam:

1. De doop van Christus door Johannes de Doper in de Jordaan.
2. De bergprediking van Jezus tot zijn apostelen.

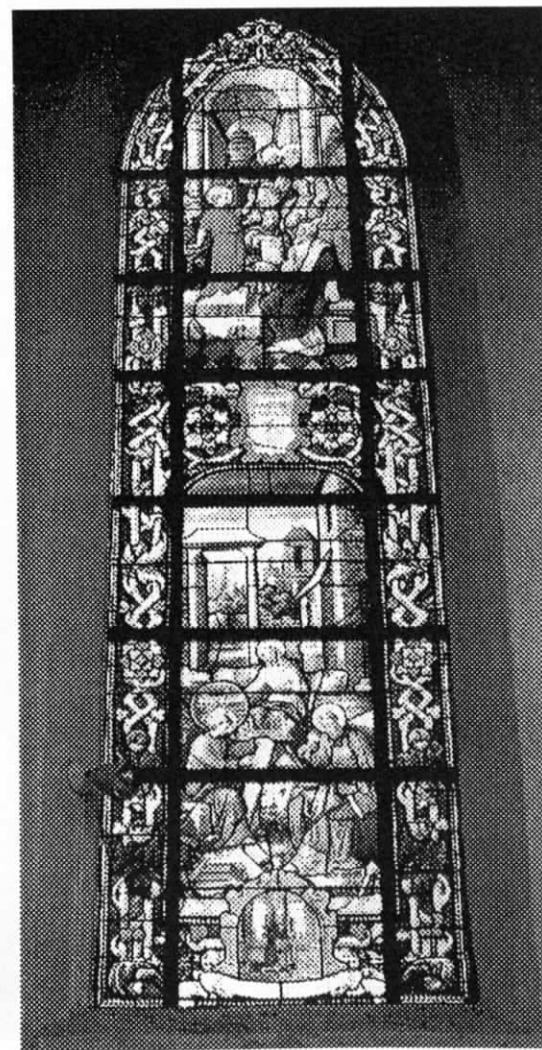
Het vierde raam:

1. De intrede in Jeruzalem.
2. Het laatste avondmaal.

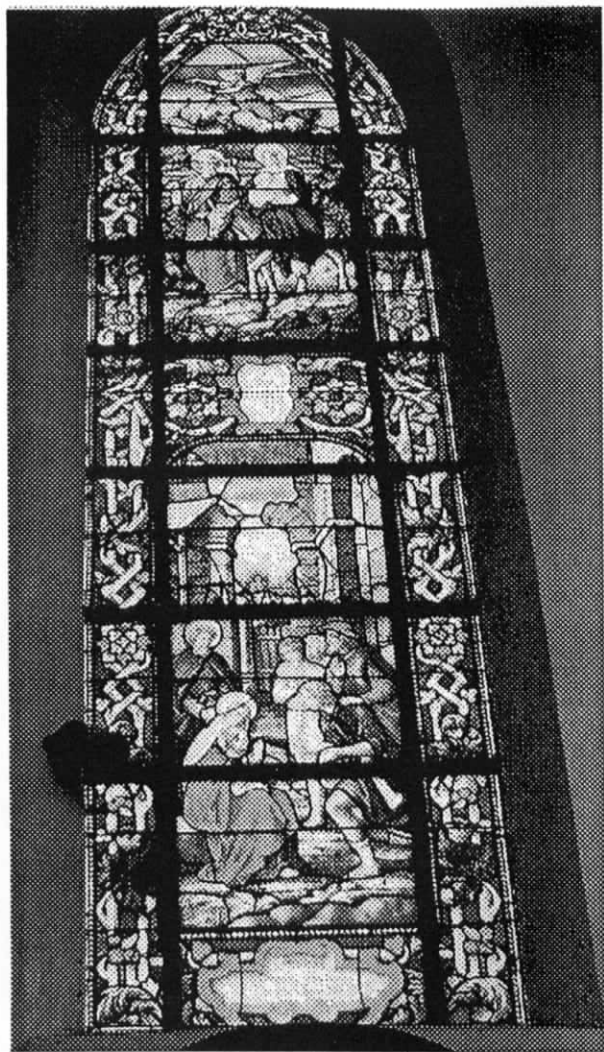
Op de onderste panelen van de twee eerste ramen beginnende aan het hoogaltaar, zijn de beeltenissen van de schenkers: Jacobus Eduardus Glénisson en zijn vrouw Catharina Antoinetta Peeters. Voorgesteld in knielende en biddende houding, het aangezicht naar het altaar toe. Het opschrift luidt: Ces Verrières Du Sanctuaire ont été Données par. J. E. Glénisson et sa dame C. A. Peeters 1874.

Jacobus Eduardus Glénisson

Foto's Roger Van Mierlo januari 1996 Archief Corsendonca

De kruisbeuken.

Ook in de kruisbeuken zijn prachtige glasramen geplaatst, deze ramen - ze zijn ongeveer acht meter hoog - zijn eveneens gemaakt door Charles Levêque en dateren uit 1875.

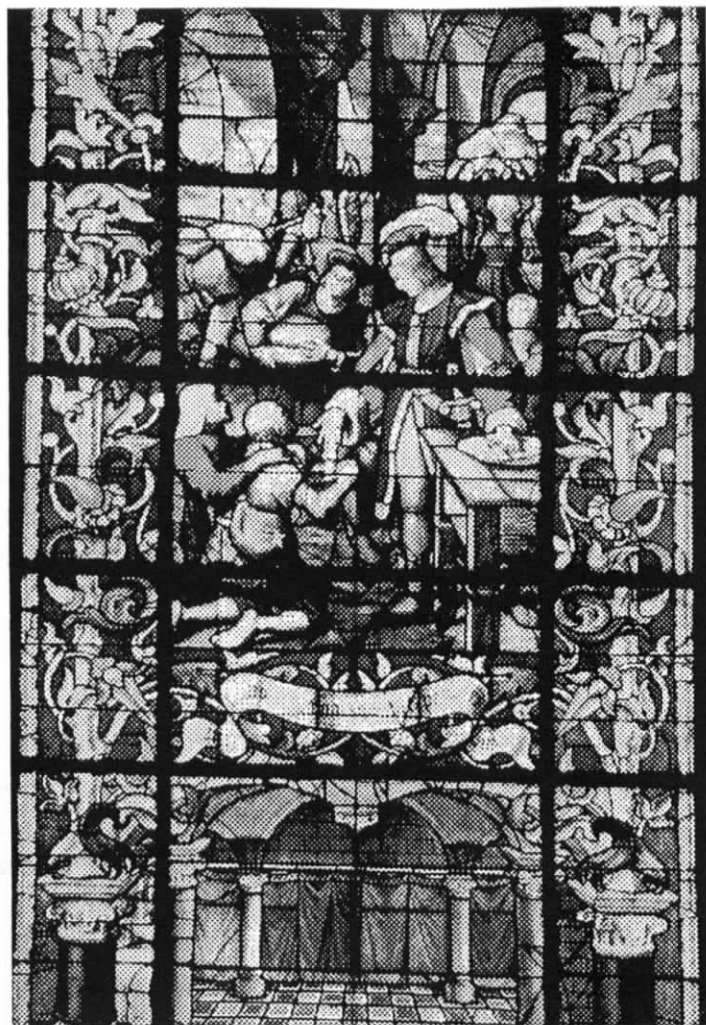
In deze twee ramen wordt het leven van de H. Bavo, patroonheilige van onze kerk, uitgebeeld. Zo wordt in het raam langs de rechterkant (de Epistelkant) verbeeldt:

1. De H. Bavo die na de onderrichting en stichtend voorbeeld van de H. Amandus getroffen, vaarwel zegt aan zijn aardse goederen, en deze uitreikt aan de armen. Het latijnse opschrift onder dit tafereel luidt:

Sanctus Bavo bona sua dat pauperibus:
De H. Bavo reikt zijn goederen aan de armen uit.

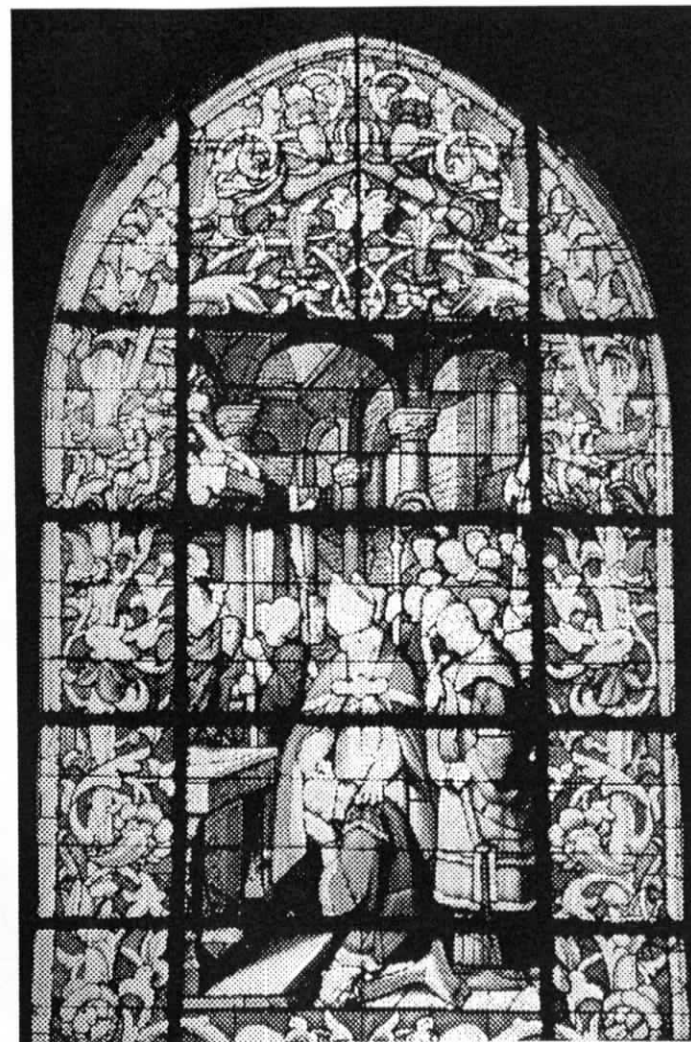
2. In het tweede tafereel is de H. Bavo aan een altaar neergelield vóór de voeten van bisschop Amandus, op het ogenblik dat deze hem het kloosterkleed en de kruinschering (tonsura) geeft. Hier leest men:

Sanctus Bavo Renuntians saeculo tonsuratur.
De H. Bavo ontvangt, na de wereld vaarwel gezegd te hebben, de kruinschering.

Sanctus Bavo bona sua dat pauperibus

De H. Bavo reikt zijn goederen aan de armen uit.

Sanctus Bavo Renuntians saeculo tonsuratur.

De H. Bavo ontvangt, na de wereld vaarwel gezegd te hebben de kruinschering.

Het tweede raam langs de linkse kant (de Evangeliezijde).

1. Hier is de H. Bavo voorgesteld te midden van zijn strenge boetpleging, die hij na het overlijden van zijn vrouw, een dochter van graaf Adilio, uitoefende. Een holte in een eeuwenoude beukenboom diende als schuilplaats. Het opschrift onder dit tafereel luidt als volgt:

Sanctus Bavo contemplationi deditus in nemore de Beila:
De H. Bavo in beschouwing in 't Beilenbos.

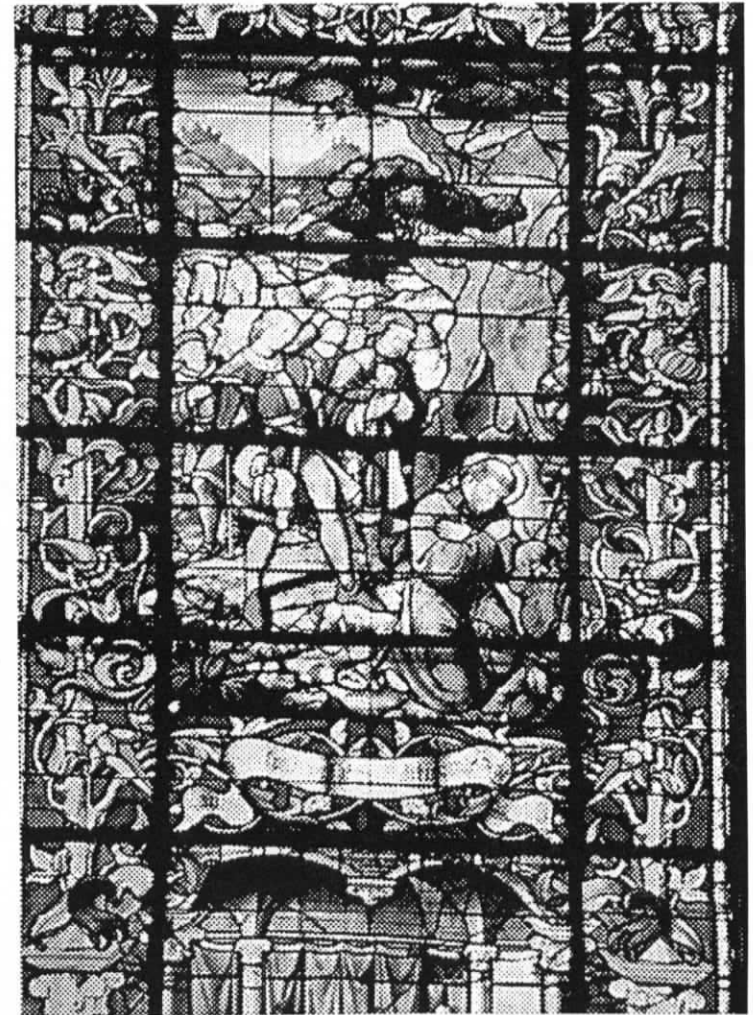
2. Dit tafereel stelt een mirakel voor. Tijdens het bouwen van een klooster zou er een voerman onder een kar met bouw materiaal verplettert zijn geworden. De H. Bavo liet de overledene naar zijn cel brengen, waar na het bidden en smeken van de H. Bavo voor de gekruisende Jezus, de voerman na ongeveer drie uren weer tot leven kwam. Hier luidt het opschrift:

Sanctus Bavo plaustri ductorem suscitavit A Mortuis.
De H. Bavo verwekt de voerman tot leven.

3. Op het onderste paneel van dit raam ziet men de beeltenis van Joannes van Bladel⁽¹⁾, de toenmalige pastoor van de parochie van Sint-Bavo. De pastoor is hier afgebeeld, op het einde van de mis de zegen gevend aan zijn parochianen. Hier luidt het opschrift:

Curé J. B. VAN BLADEL. Ces Verrières du transept Sont
Données par la famille Glénisson 1875.

(1) Joannes Baptista Van Bladel, geboren te Turnhout op 6 juli 1823, onderpastoor van Sint-Bavo van 26 december 1860 tot 21 september 1867, daarna pastoor tot zijn overlijden op 18 mei 1894.

Sanctus Bavo contemplationi deditus in nemore de Beila.

De H. Bavo in Beschouwing in 't Beilenbos.

Sanctus Bavo plaustri ductorem suscitavit a Mortuis.

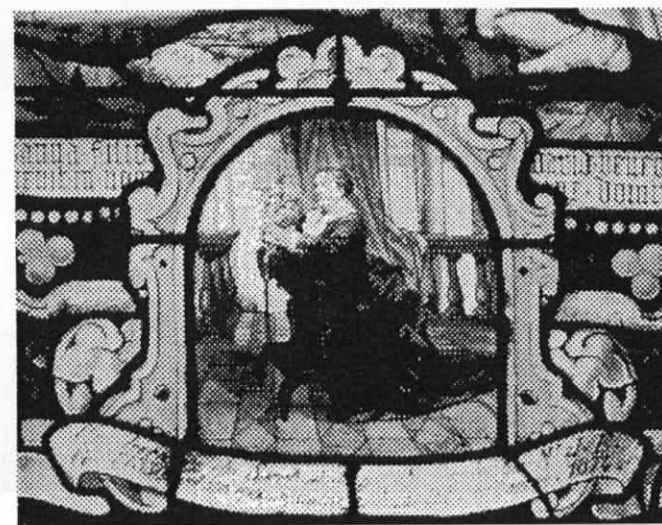
De H. Bavo verwekt de voerman tot leven.

De zijbeuken.

De glasramen in de zijbeuken zijn van belgische makelij (Tancke). Ze dateren uit 1886 en zijn tevens een geschenk van de familie Glénisson. Volgende heiligen zijn hier afgebeeld:

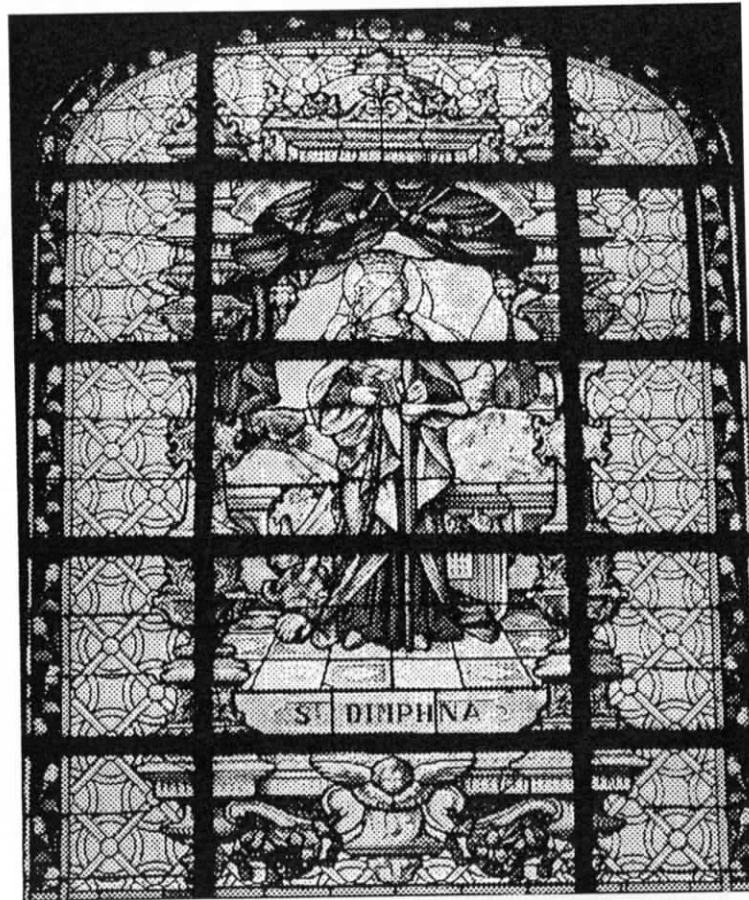
Sint Dymphna, Sint Rombout, Sint Willebrordus, Sint Amandus, Sint Gudula en Sint Norbertus.

Het laatste en meest recente glasraam bevindt zich in de doopkapel. Ze is een geschenk van Jan Hertoghs en zijn vrouw Amelia Van Oeckel. Dit glasraam is een moderne voorstelling van de dopping van Christus door Joannes de Doper.

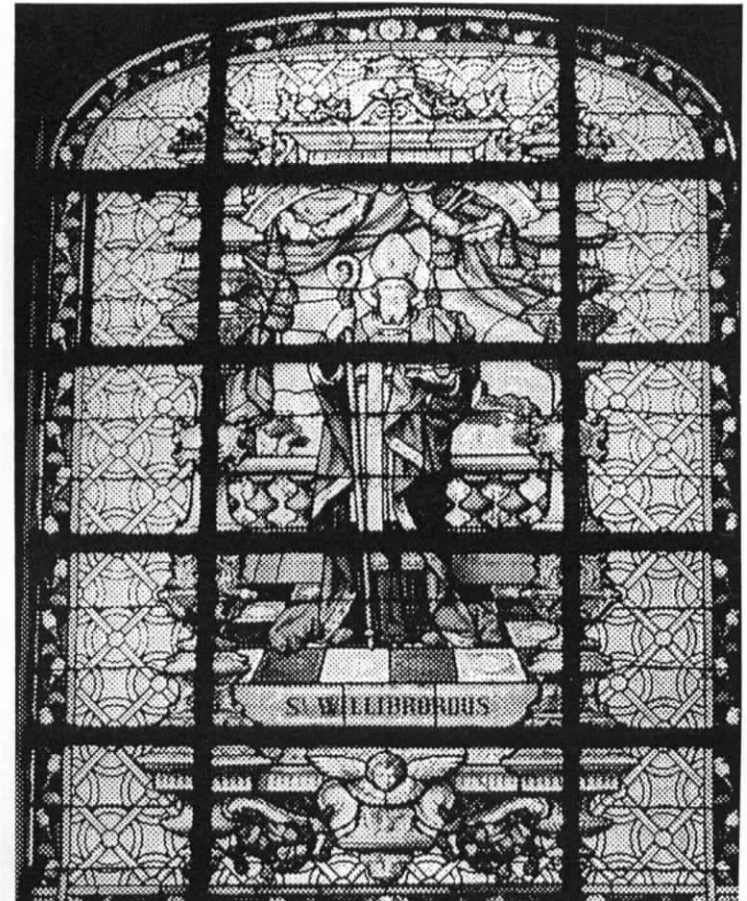

Catharina Antoinetta Peeters
echtgenote van Jacobus Eduardus Glénisson

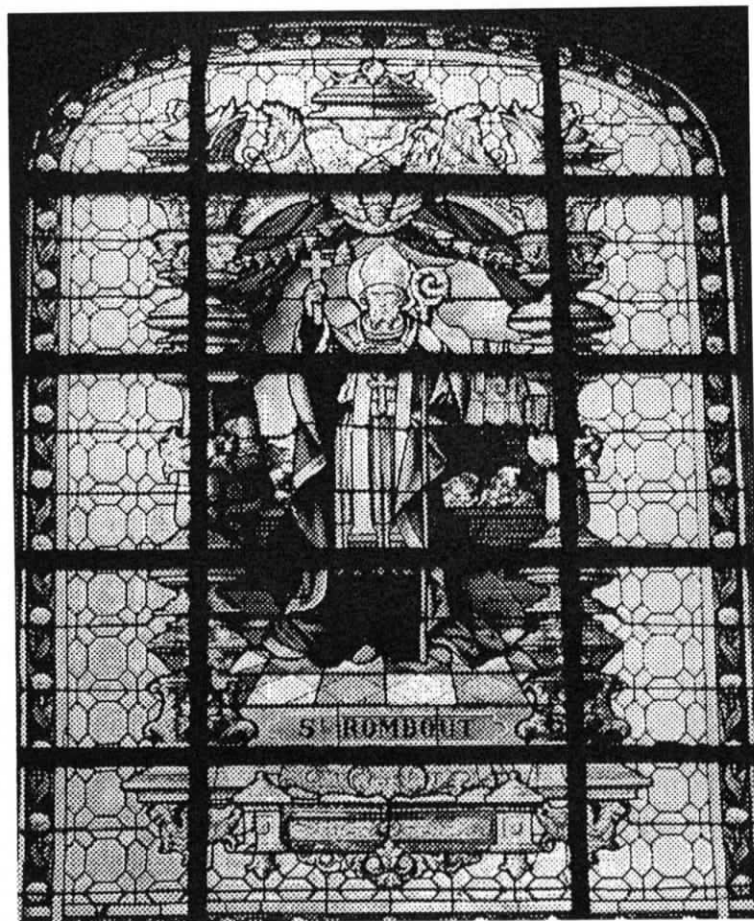
Sint Dymphna

Sint Willebrordus.

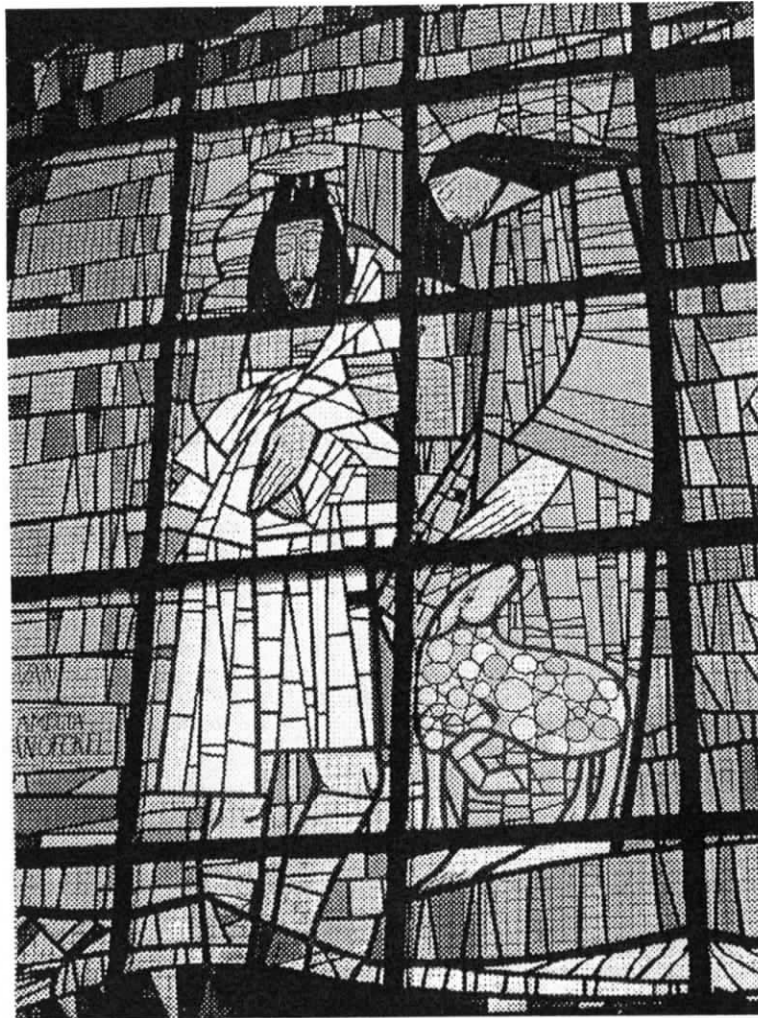
Sint Rombouts

Sint Gudula

De Doop van Christus in de Jordaan.

Glasraam geschonken door
Jan Hertoghs en zijn vrouw Amelia Van Oeckel

In onze verhalenreeks van Leo Op de Beeck brengen we u in dit nummer. "Zo maar een lentemorgend", oftewel het ontwaken en opgangkomen van een kempisch dorpje uit het verleden.

Roger Van Mierlo

Van zo maar een lentemorgen.

Van Viktoor, de zeeldraaier, zegde men dat hij de kost verdiende met achteruit te gaan. Het hele voorjaar en een eind in de zomer nog, kon men hem bezig zien in de tuin achter zijn huis. Achteruit gaan deed hij daar, steeds maar achteruitgaan, tot bij de heg helemaal aan het eind van de tuin. Daar keerde hij zich om en slofte terug, voet na voet en achterwaarts weer, met de hennepzak op zijn buik, almaardoor pluizend en draaiend met zijn vaardige vingers, zo handig en zo vlug dat niemand het van hem leren kon.

Op het eind van de winter zag men Viktoor naar de boerenhoven fietsen. Daar hadden ze binst de dode dagen de hennep geschild en van elk hof bracht hij een wrong vezels mede. Dan kwam hij terug met een hoge, blonde kraag, waar zijn neus nog net bovenuit stak.

Een wonder was het hoe Viktoor het onthouden kon, maar hij schreef nooit iets op en toch kregen de boeren hun hooizeel, hangkoord en zakband thuis besteld, al naarmate de hoeveelheid hennep welke de zeeldraaier er had medegekregen.

Viktoor, lijk hij daar doende was, heel alleen in de vroege morgen, vond het leven volkomen naar zijn zin. Over de huizen langs de straat, de tuinen en het land daarachter, hing de belofte van de nieuwe lente weer. Daar was al wat groen aan de bomen en de houtkanten, en een stil windje voerde de pittige geuren van mest en ploegland mede.

Van het hele dorp was Viktoor die morgen de eerste aan het werk gegaan. Langs de rij palen, elk met drie pinnen in de flank, stond een lijn blondgeel hangkoord gespannen. Daar menden de boeren hun paarden mee en in het voorjaar wilden zij het hebben. En zo sterk als Viktoor het vlocht, konden zij het nergens kopen.

Viktoor floot er zijn gewone deuntje bij. Het klonk hoog en fijn in de ijle morgen, het huppelde langs het strakgespannen koord en het wipte over de heg, waar de wind het meevoerde over de nog stille huizen. Het was een hups en leutig deuntje, dat voor niemand in het dorp vreemd klonk. Ze kenden het overal, het airtje van Koster-Jaan, die het elke zondag na de hoogmis op zijn orgel speelde. Ponus, de smid, verzong er de woorden bij en in al de huizen daar was dat het eerste wat ze hun kinderen leerden zingen.

“ Majan, mijn vrouw - Majan, mijn vrouw - fuppele-fuppele-fuup! “

Dat was het. De vrouw van de koster heette Marjan, maar koster-Jaan had een vodje aan zijn tong. Toen hij nog een schooljongen was hield de meester elke dag spreekoefeningen met Jaantje en dan hoorde men hem zeggen:

“ De kat kapt de kollen van de tap. “

“ Trrrap! “ riep de meester.

“ Tap! “ kraaide Jaantje.

En hij leerde het nooit.

Koster-Jaan was lang en mager en de zurigheid van zijn inborst kon men met een lepel van zijn gezicht scheppen. Zijn vrouw was in alles het tegenovergestelde, al toot en poot, en boezem en achterwerk.

“ Als je Marjan van de koster ziet, is er al een stuk van voorbij en dan moet de rest nog komen.”

Dat was een gezegde van Ponus weer.

“ Hup-Jaan! “

Zo werkte Marjan 's morgens haar man het bed uit als het de tijd was om de kerk open te luiden. De burens konden haar horen.

Koster-Jaan en Marjan waren niet meer van de jongsten toen zij trouwden. Het was een huwelijk geweest waar het hele dorp van te kijken stond en waar het hele dorp plezier aan beleefde. De mensen hadden hun koster nooit anders geweten dan een zure, dorre vrijgezel, die met zijn oud moedertje een winkeltje hield van kerkboeken, paternosters en heiligenbeelden. Als het gebeurde dat iemand iets te drukken had, kon hij daarmee ook bij Koster-Jaan terecht. In een achtergebouwtje had hij een handpers staan en een bak letters. Hij noemde het de drukkerij.

Koster-Jaan en zijn moedertje hadden de naam redelijk rijk te zijn en in zijn jonge jaren was er meer dan een vrouwmens geweest, die het met hem zou aangelegd hebben. Maar hij was gewoon niet te benaderen.

Marjan woonde in dezelfde straat. Zij leefde van de huur van een paar huizen en wat grond, haar door haar vroeg gestorven ouders nagelaten. Toen dat moedertje van Koster-Jaan zo oud en sukkelachtig was geworden en hij er geen weg mee mede kon, toen was Marjan gekomen.

“ Ik meen te weten dat ik hier nodig ben. “

Zo zegde zij het en zij was en zij bleef er, kordaat en bijdehands. Het moet gezegd dat zij goed voor het oude mensje gezorgd heeft. Toen het moedertje gewaar werd dat het niet lang meer te leven had, zegde het:

“ Jaan, jongen, je moet jij maar trouwen met Marjan en dan zal je voor heel je leven een goede oppas hebben. “

“ Dat doen we, moeder, “ zegde Marjan, die er bij stond.

En zij liet er ook geen gras over groeien. Het moedertje was zes weken begraven toen ze trouwden. Koster-Jaan hoefde daarvoor haast geen voet te verzetten. Marjan had het alles geregeld en belopen. Een klein jaar nadien werd hun dochtertje geboren. De natuur kan haar grillen hebben en het was gewoon niet te verklaren hoe dat Elviertje van de koster met de tijd het mooiste meisje van het dorp was geworden.

“ Ze hebben zij dat kind heel zeker gekocht, “ had Ponus gezegd.

Elviertje was achttien geworden en de prinses van het dorp. Zij was enkele jaren op kostschool geweest, had Frans leren spreken en op de piano spelen. De oudste van de dokter, hij deed zijn eerste jaar in Leuven, hing de hele tijd achter haar rokken. Koster-Jaan was daar onwetend van, maar Marjan speelde het spelletje van de twee verliefden mede. Tot de dokter er van hoorde. Hij pakte er Marjan over aan en vroeg haar of een dokterszoon niet wat hoog gemikt was vanwege haar dochter. “ Mijn schuld niet, doktoorken! Houd jij die jonge kater van jou maar beter in de gaten! “

Dat kreeg hij van Marjan te horen. Doktoorken, zegde zij, en dan moest je hem zien met zijn één-meter-vijfentachtig en gewicht in evenredigheid.

Zo ging dat met Koster-Jaan, Marjan en Elviertje... “ En voor de zoveelste keer had Viktoor zijn deuntje gefloten toen de morgenklok begon te luiden.

“ De engel des Heren heeft aan Maria geboodschapt ... “ zo prevelden zijn lippen terwijl hij naarstig verder vlocht aan het koord.

Hel en vrolijk buitelden de klokketonen de galmgaten uit, wegdrijvend op de wind naar de verre bossen toe, vanwaar ze dan terugkwamen. Het keek of er twee klokken luidden, een in de

toren en een in de bossen. De lucht hing er vol van en het was niet om te geloven dat er zulk een eind zurigheid als Koster-Jaan aan het klokzeel te trekken stond.

“ En het woord is vlees geworden... “

Daarmede was het blijde lied van de klokken uit en de nieuwe dag voorgoed begonnen. Stilaan begon het dorp zich te roeren, met de vertrouwde geluiden van elke morgen. Met zijn rug naar de straat toe wist Viktoor wat daar overal aan het gebeuren was.

“ Rrruut! ... “

Peerke-Schoen liet de puttemmer naar beneden.

“ Rrruut! ... “

Peerke-Schoen haalde de puttemmer op. Het werd hem al lang geleden gezegd dat hij eens wat bruine zeep aan de zwengel moest smeren.

“ Boere-woere-woet ... “

Peerke-Schoen stond over de emmer gebogen, zijn kale hoofd te boenen. Die kletskep van Peerke-Schoen zag men de hele dag blinken achter het raam van zijn voorplaatsje, waar hij de schoenen lapte. Trientje van Peerke-Schoen knotste er eens met het broodmes op toen zij op een nog halfdonkere morgen dat kale hoofd van haar man voor de botervloot nam. Het was een lelijke jaap, maar Peerke-Schoen had er zelf de schuld aan, lijk hij gewoon was zo laag over zijn koffie te gaan hangen.

“ Kloef-kloef-klots! ... “

Daar was Drieken met zijn scheve kar en zijn manke paard. Zij deden de melkronde, die heel trage Drieken met zijn luie paard, langs de hofstede buiten het dorp, waar de wagen van de melkerij niet kon komen.

“ Jut-jut! “ riep Drieken af en toe.

Maar zijn paard stapte er niet vlugger om. Drieken sleepte met

zijn linkerbeen en droeg zijn ene schouder een hand lager dan de andere, vergroeid als hij was naar de dagelijkse gang op de rand van de steenweg.

Waarom liep zo iemand als Drieken te denken al die tijd naast zijn kar? Hij was een stille mens met een klein verstand, een kleine boerderij en een groot huishouden. Jaar na jaar zag Viktoor hem door de straat komen, met zijn scheve tred achter Mette-Mie aan.

Mette-Mie, de bakker, die er dan eentje onder haar kapmantel droeg, een nieuw kindje van Drieken van de Hoogt weer. Ginder op de Hoogt, het was aan de andere kant van de bossen, woonden er nog van Drieken zijn soort, halvegaren en dompelaars allemaal. In het dorp werden ze Oude Belgen geheten, omdat ze in al hun doen en laten een halve eeuw achter bleven. Aan Drieken en zijn span wisten de mensen hoe laat het was. Overal kraakten de deuren open en kletsten de vensterluiken tegen de gevels, alle met een eigen geluid.

Heel even keek Viktoor over zijn schouder om naar de straat. Hij hoefde dat niet te doen, was er zo ook zeker van dat ze ginder bij de straathoek stonden, Amelia en Dingena, met hun vele nieuws van elke morgen. Zij hadden allebei een veel te brave echtgenoot aan zijn eind gezeurd en voor die hun zielezaligheid gingen ze elke dag naar de vroegmis. En met dezelfde devotie bleven ze daar op de hoek een half uur staan lamenteren over mensen en dingen waarmee zij helemaal geen uitstaans hadden.

Drie tuinen verder lokte de smid zijn hennen naar buiten. Hij hield een pannetje maïs in zijn handen en strooide met milde grepen.

“ Tiek-tiek-tiek! ... “ deed Ponus.

“ Hok-tok-tok! ... “ schrokken de hennen.

De smid stond er monkelend naar te kijken hoe de bende vocht en scharrelde tot de laatste korrel was opgeslokt. Het was voor hem het eerste plezier van de nieuwe dag.

Zijn tweede plezier waren zijn duiven. Die deden hun morgenvluchtje, over de waaibomen bij de beek tot boven de bossen. Vandaar kwamen ze weer aandrijven, op gestrekte vlerken en met een brede zwaai om de toren heen. Dan vielen zo op het dak van de smidse en daar werd het één warrelende roerigheid van blauwe, witte, rosse en geschelpte duiven, waaruit alleen Ponus wijs geraakte. Vanwaar hij stond, achter in zijn tuin, herkende hij ze allemaal, de duivers en duivinnen, de vroege en de late jongen, de vliegers en de kwekers.

En Viktoor had er zijn plezier aan naar de smid te kijken, lijk die daar met het hoofd in de nek stond te letten en aan het achterste van zijn broek te krabben. En om de vijf tellen spuwde de smid, met een bruin en rap straaltje uit het hoekje van zijn mond. Ponus pruimde en in het spuwen was hij een kampioen. Hij kon een vlieg tegen het plafond plakken. Eens spuwde hij naar een mus op het dak van de smidse en die mus rolde er af. Hij spuwde overal, op het ijzer dat hij smeedde, in het smisvuur en tussen de poten van de paarden in de hoefstal. En op een zondag in de kerk, hij zegde later dat hij nog niet wakker was van de preek, wierp hij zijn centop de vloer en hij spuwde in de schaal-van-de-arme.

Dan kwam het derde plezier van Ponus. Hij ging in zijn smidse en liet met een forse zwaai zijn zwaarste hamer op het aambeeldenderen. Dan kon hij door het smisraam zien hoe Amelia en Dingena er vandoor gingen. Want van de smid mochten die twee het ergste verwachten. Zoals op die morgen toen hij in de deur van zijn smidse stond en hen toeriep:

“ Wat schrijven ze vandaag, de gazetten? “

Ginder, achter de tuinen en een eind het land op, zag Viktoor hoe Stannie de eerste wiek van zijn molen naar omlaag haalde en het zeil voluit openzwaaide. Dat was wel nodig want veel wind ging hij niet vangen die dag. Ook de molenaar stond er bij te fluiten.

“ Majan, mijn vrouw - Majan, mijn vrouw - fuppele-fuppele-fuup! “

Onbewust neuriede Viktoor het airtje mede.

Daar kwamen van overal langs de wegeltjes en naar de straat toe de schoolkinderen aanstappen. Eerst waren het de meisjes, braaf doorstappend om mooi optijd te komen. Zij zegden versjes op van de school of ze vroegen elkander de catechismus af. En later waren het de jongens. Die hadden het altijd even druk, over een ruzie die de vorige dag niet helemaal uitgevochten werd, over een vogelnest met vlugge jongen; ofwel was er een die iets vertelde wat door de andere niet geloofd werd. Ten slotte draaide het altijd uit op een hard en woest rennen om niet te laat in de school te komen.

Eens de kinderen weg was de nieuwe dag voorgoed begonnen. De straat lag verlaten. De smid hamerde er lustig op los, Peerke-Schoen zat achter zijn raampje te kloppen, te prikken en te naaien, de molen draaide en op de akkers ploegden en mestten de boeren.

En Viktoor vlocht naarstig aan zijn koord en float, of neuriede als hij het elders hoorde, het hupse airtje van Koster-Jaan:

“ ...fuppele-fuppele-fuup! “

Leo Op de Beeck

Draaiboom

Bij het opbreken van de weg voor rioleringswerken in 1985 heb ik kunnen vaststellen dat onder de betonlaag een weg bevond die bestond uit keien en brokken melloen. Deze wegverharding zou van rond de eeuwwisseling kunnen zijn. Lopend van de kerk tot einde draaiboom.

G. Aerts
Oud-Turnhout 22-1-96

INHOUD

Voorwoord	Blz.1
Ons fotoarchief	Blz.2
Algemene Ledenvergadering	Blz.3
De Gemeenteraad 100 jaar geleden	Blz.4
Ontmoetingsdag voor Familiegesciedenis	Blz.5
ABB-prijs v / d geschiedenis v / h Vlaamse platteland	Blz.7
De glasramen van onze Sint-Bavokerk	Blz.9
Zo maar een lentemorgen	Blz.27
Draaiboom	Blz.35

ASLK - SPAREN

REEDS JAREN HET MEEST ERVAREN

UW BANK EN VERZEKERINGSTEAM

Agentschap Arendonk
De Valken 8
2370 Arendonk
Tel. 014/67.76.96

Agentschap Oud-Turnhout
Steenweg op Turnhout 7
2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/45.01.21